

România și aderarea la zona euro: întrebarea este ÎN CE CONDIȚII!

*Autori: Daniel Dăianu (coordonator),
Ella Kallai, Gabriela Mihailovici, Aura Socol*

Cuprinsul Studiului

Cuvânt înainte.....	p. 13
Introducere	p. 15
Capitolul 1	p. 22
Capitolul 2	p. 54
Capitolul 3	p. 97
Concluzii/Recomandări	p.182
Anexe, Grafice, Tabele	p.220

Structura prezentării

1. De ce acest demers
2. Lecții ale crizei zonei euro
3. Gradul de pregătire a economiei românești
4. Concluzii și recomandări

1. De ce acest demers?

- Importanța temei
- Modul în care s-a dezbătut în spațiul public *Aderarea*
- Deficit de analiză, autism intelectual
 - de-reglementare și finanță, globalizare (win-win versus win-lose); creștere și distribuție venituri (trickle-down versus inclusive)
- Decizia trebuie să fie luată în mod rațional
- Dimensiunea economică contează enorm, chiar dacă decizia este politică în ultimă instanță

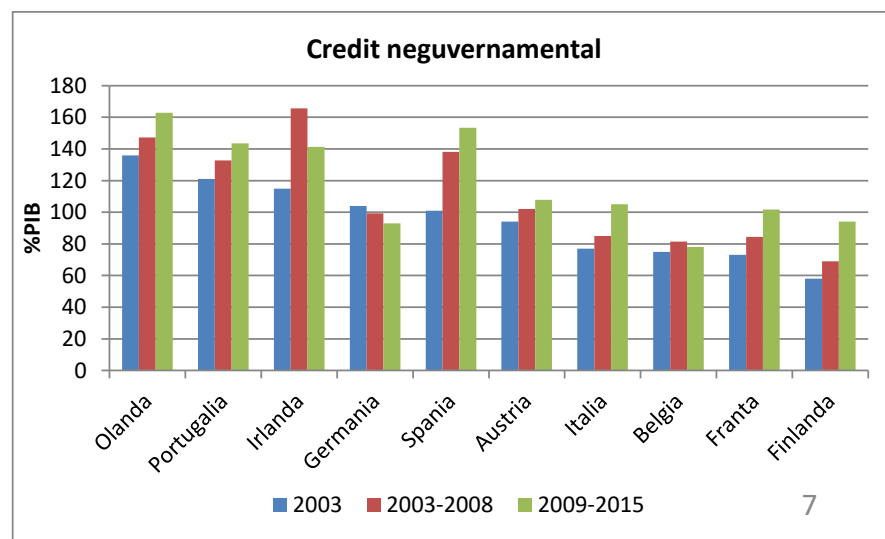
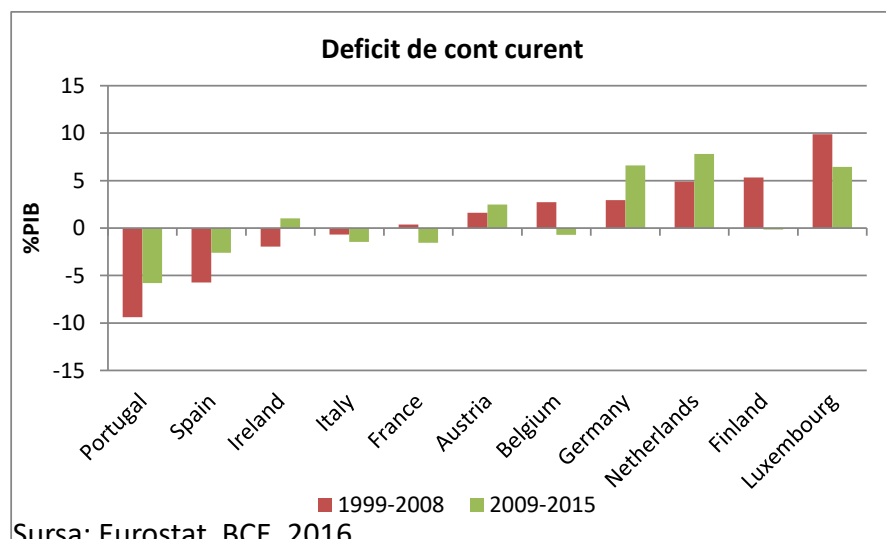
De ce acest demers: presupoziții larg răspândite

- Convergența nominală ar fi suficientă
- Convergența reală se realizează automat în zona euro
- Paradigma privind dezvoltarea economică (logica *Pieței Unice*: nu contează asimetrii de forță economică; dezvoltarea pur și simplu se întâmplă)
- Contează puțin cum funcționează zona euro – esențial este să ai economie competitivă
- Avem nevoie de zona euro pentru a ne “disciplina”/moderniza

2. LECȚII ALE CRIZEI ZONEI EURO

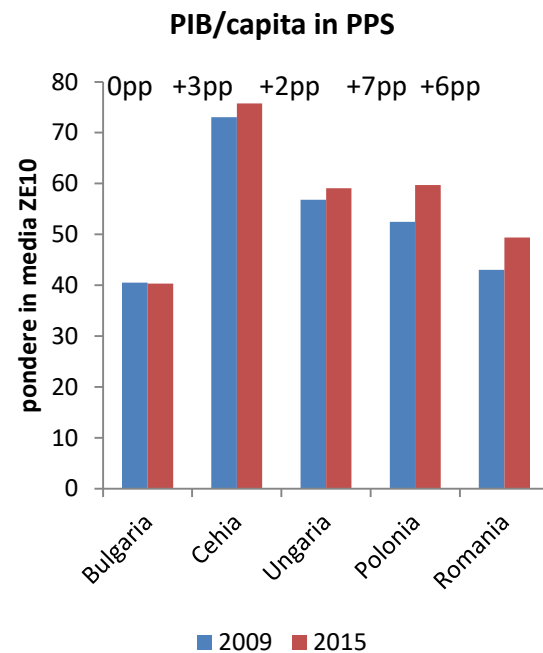
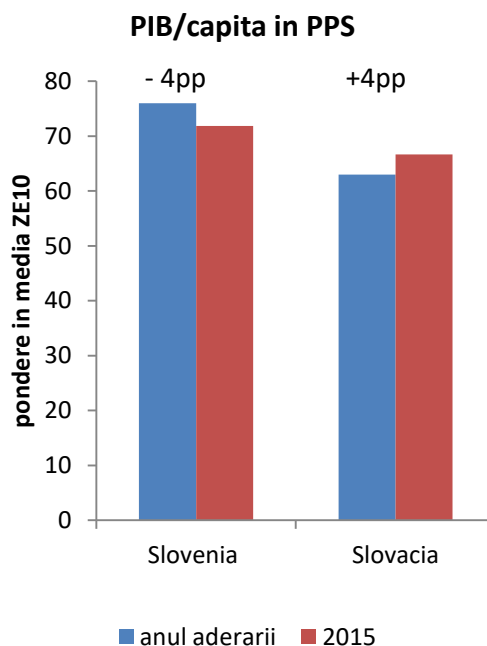
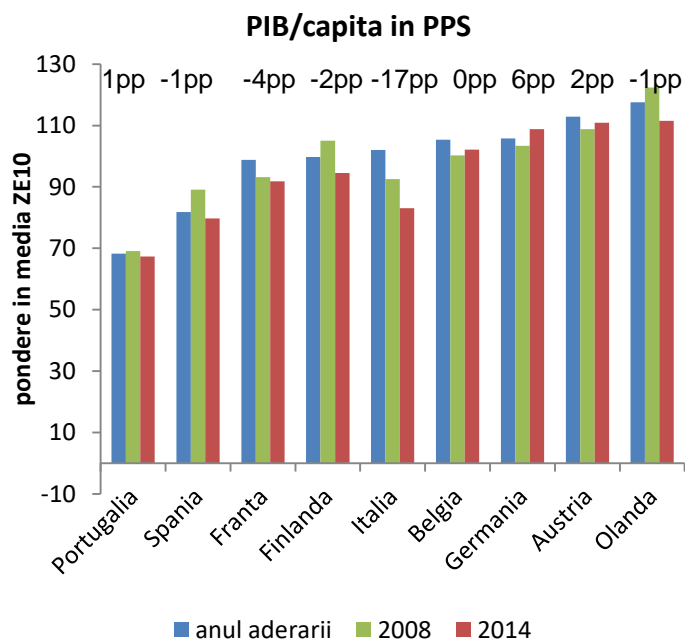
Lecții ale funcționării zonei euro (1)

- Pentru țările cu venituri/capita mai mici (sub 70% după analiza noastră) moneda unică a revelat acumularea de dezechilibre, care cu greu se pot corecta
- A fost stimulată îndatorarea externă a sectorului privat
- Falsa teză că îndatorarea publică este principal responsabilă de criza zona euro (Grecia *outlier*); datoriile publice au crescut în medie cu 30% pentru salvarea sistemului financiar în zona
- Moneda unică a creat percepția printre investitori că riscurile asociate fluxurilor de capitaluri transfrontaliere în zona euro au fost eliminate. Rezultatul: flux masiv de capital, adesea speculativ, către periferie - sursă continuă și graduală de șocuri asimetrice, cu efecte devastatoare când decalajele de competitivitate au crescut excesiv

Lecții ale funcționării zonei euro (2)

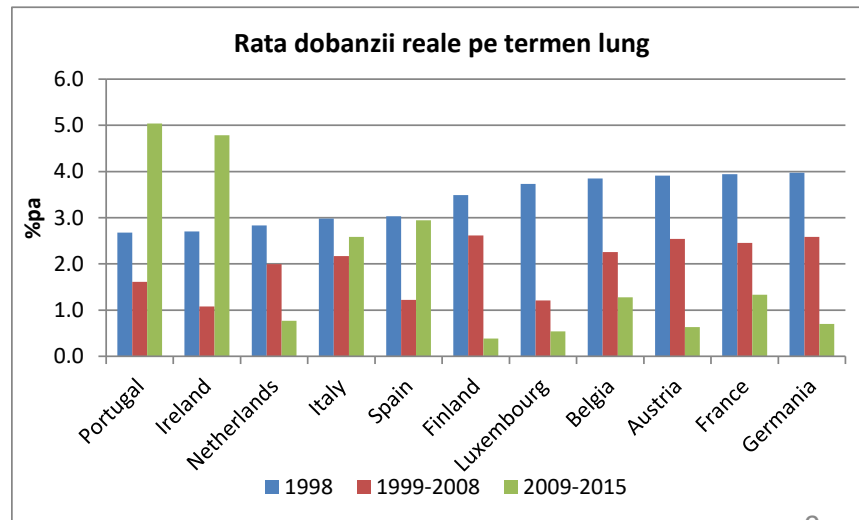
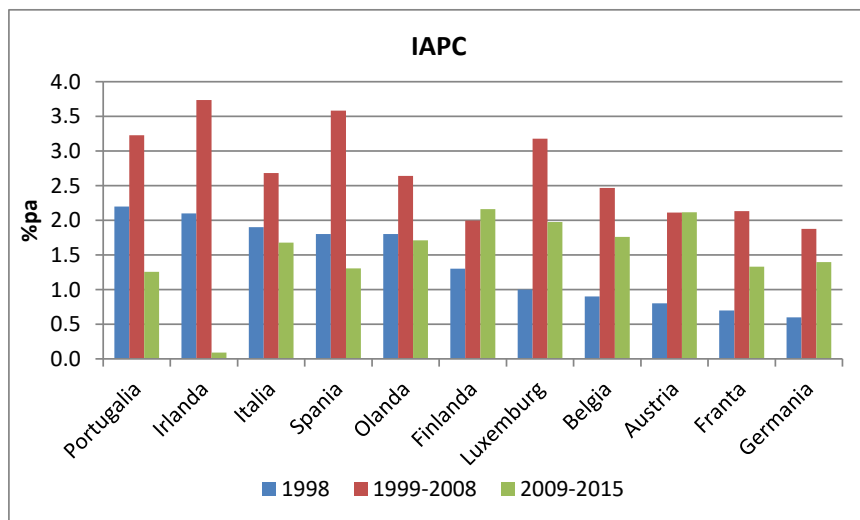
Adoptarea monedei unice în țările care au un decalaj mare de PIB/capita față de media zona euro prezintă riscul menținerii decalajului

Sursa: Eurostat, 2016

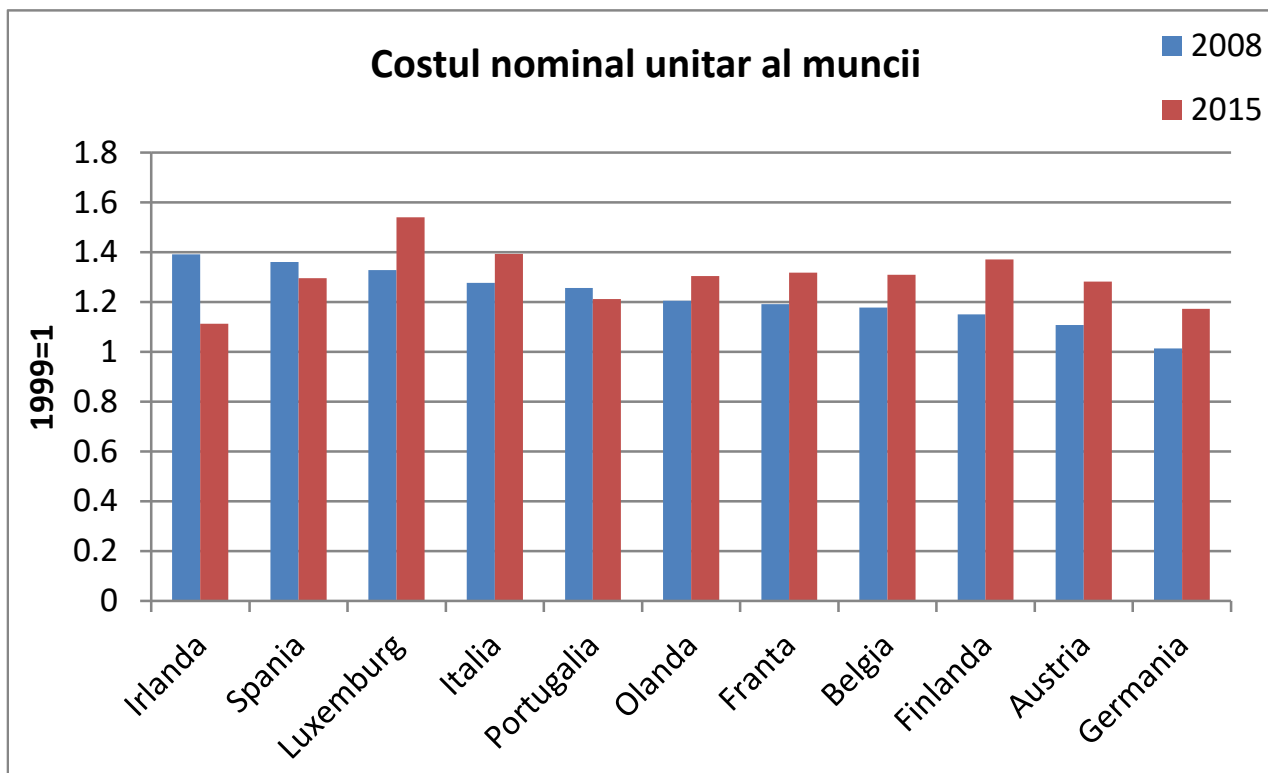
Lecții ale funcționării zonei euro (3)

- **Îndeplinirea criteriilor de la Maastricht la momentul aderării nu a însemnat și menținerea lor pentru țările cu decalaj mare de venit**
 - Devierea persistentă în termeni de inflație a însemnat dobânzi reale mai mici și aprecierea cursului de schimb real
- **Politica monetară unică nu a corespuns**
 - Nevoia de recuperare a decalajelor a jucat rolul unui șoc asimetric perpetuu
 - Prețurile din aceste țări sistematic mai mari decât în restul zonei euro fie din cauza dinamicii salariilor peste productivitate (efectul Balassa-Samuelson), fie din cauza politicii fiscale pro-ciclice
 - Dobânzile reale mai mici decât în restul uniunii invitau la îndatorare, iar cursul real în continuă apreciere a periclitat competitivitatea sectorului bunurilor comercializabile

Lecții ale funcționării zonei euro (4)

Devalorizarea internă a rămas singura metodă de reechilibrare a balanței externe → în condițiile dobânzilor nominale zero aceasta înseamnă scăderea veniturilor – foarte greu sustenabil economic și social/politic

Sursa: Eurostat, 2016

Lecții: nevoia de reformă a zonei euro*

- Sub-optimalitatea zonei euro
- Convergența nominală nu este suficientă
Competitivitatea = element esențial pentru mai multă convergență → nevoia de o *masă critică de convergență*
- Deficit de instrumente de amortizare a șocurilor asimetrice și deficit de mecanisme de coordonare la nivel unitar în perioade de crize
- Complexitate și guvernare defectuoasă
- Spațiul redus de manevră (*policy space*), în condițiile unor șocuri adverse puternice
- Operațiunile speciale ale BCE au salvat zona euro
- Uniunea Bancară nu rezolvă problemele zonei euro fără:
 - o schemă comună de garantare a depozitelor
 - instrumente fiscale (trezorerie comună, funcția de stabilizare fiscală)

* vezi și Raportul celor 5 Președinți

3. GRADUL DE PREGĂTIRE A ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

Criteria / conditions for joining the euro zone

- Real convergence
- Structural convergence
- Adequate institutions (powerful)

Nevoia de convergență reală sustenabilă

- Criza a demonstrat că diferențele de dezvoltare contează.
- Este necesară o masă critică de convergență reală și structurală ex ante
- Propunem un nivel minim de convergență reală de 75% din media UE

PIB pe locuitor

UE28=100

	La paritatea puterii de cumpărare							În prețuri curente, euro						
	Zona euro	BG	CZ	GE	HU	PL	RO	Zona euro	BG	CZ	GE	HU	PL	RO
2000	111	28	72	119	54	47	26	112	9	33	133	26	25	9
2001	111	29	74	118	57	46	27	112	10	36	131	29	27	10
2002	110	32	74	117	60	47	29	112	10	40	128	34	26	11
2003	109	33	77	117	62	48	31	113	11	40	127	35	23	12
2004	108	35	79	117	62	50	33	112	12	42	125	37	24	13
2005	108	37	80	117	62	50	34	111	13	46	121	39	28	16
2006	109	38	81	117	62	51	38	110	15	49	120	37	29	19
2007	108	42	83	117	61	53	41	110	17	52	120	39	32	23
2008	108	45	81	117	63	55	48	111	19	59	122	41	37	27
2009	108	46	83	116	64	59	49	114	20	58	125	38	34	24
2010	108	45	81	121	65	62	50	112	20	59	126	39	37	25
2011	108	45	83	124	66	64	51	112	21	60	129	39	38	25
2012	108	46	82	125	65	66	54	110	22	58	129	38	38	25
2013	107	46	84	125	66	67	54	110	22	56	131	38	38	27
2014	107	47	85	126	68	68	55	109	21	54	131	39	39	27
2015	106	46	87	125	68	69	57	107	21	55	129	39	39	28

Ce înseamnă creștere economică sănătoasă

- Adevărata miză: în ce condiții, cum vom face acest pas
- Criza a redus rata de creștere a PIB potențial de la 5-6% la cca. 3%.
- Soluția nu este “fuga înainte” (și dezechilibrarea economiei), ci activarea/dezvoltarea surselor sănătoase de creștere economică, construcție de avantaje competitive

Creșterea PIB potențial

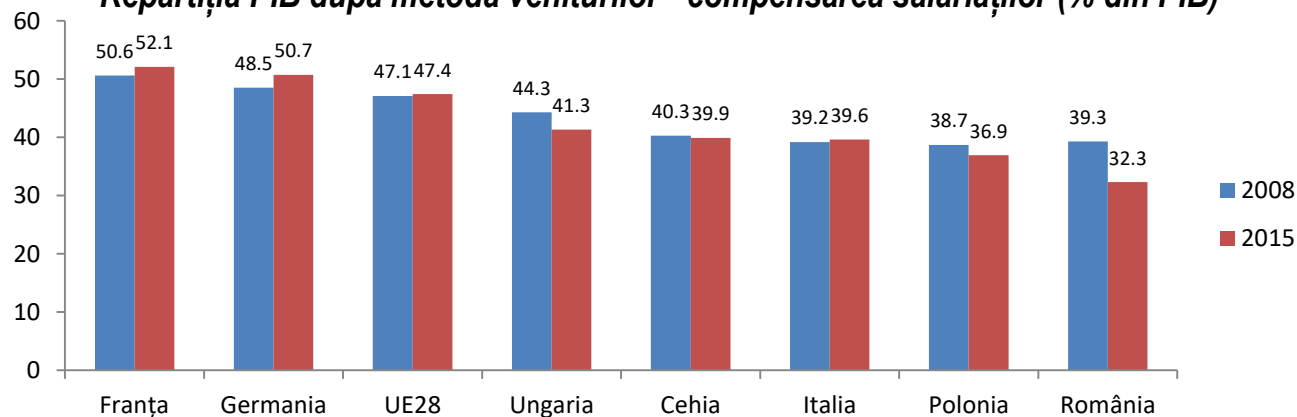
	Cehia	Germania	Franța	Italia	Ungaria	Polonia	România
2001	2.2	1.5	2.4	1.6	3.6	4.6	2.6
2002	2.6	1.4	1.7	1.3	3.7	4	2.7
2003	3.4	1.3	1.7	1.1	3.5	3.6	3.9
2004	4.2	1.3	1.9	1.3	3.6	3.5	4.9
2005	4.8	1.2	1.8	0.8	3.1	3.3	5.2
2006	4.5	1.4	1.7	0.8	2.6	3.4	5.9
2007	4.6	1.3	1.7	0.9	2	4	7.2
2008	3.9	1.2	1.5	0.2	1.2	4.2	6.7
2009	1.5	0.7	0.9	-0.4	0.1	3.9	1.7
2010	1.4	1	1.1	-0.4	-0.3	3.9	1.2
2011	1	0.7	1.1	0.1	-0.1	4.1	1
2012	0.4	0.8	0.9	-1.1	0.1	3.5	1.7
2013	0.6	1.4	0.9	-0.8	1	2.9	1.7
2014	1.4	1.5	0.9	-0.7	1.9	3	1.9
2015	1.9	1.7	0.8	-0.3	2.1	3.1	2.7
2016	1.9	1.9	1	-0.2	2.1	3.2	3.1
2017	2	1.6	1.1	0.1	2.2	3.2	3.4

Relația dintre productivitate, competitivitate și creștere economică sănătoasă

Productivitatea muncii pe persoană angajată (% , UE28=100)

Ani / Tara	Zona euro	Cehia	Germania	Ungaria	Polonia	România
2003	110.9	72	107.8	65.4	59	30.7
2004	109.8	73.9	107.4	66.3	60.4	33.9
2005	109.7	74.1	108.2	67.1	60.1	35.3
2006	109.5	75.1	108.2	67.2	59.7	38.9
2007	109.4	77.6	107.9	66.6	61.1	42.5
2008	109.5	75.2	107.4	70.5	60.8	48.7
2009	108.8	77	103.7	72.7	64.5	48.9
2010	108.8	75.4	106.3	72.5	69.5	49.3
2011	108.5	77	107.2	72.8	71.7	50.6
2012	107.9	75.6	105.7	71.2	73.6	55.6
2013	107.9	76	104.8	71.8	73.6	55.8
2014	107.7	77.6	106.3	70.4	73.7	56.7

Repartiția PIB după metoda veniturilor - compensarea salariaților (% din PIB)

Cum se reflectă creșterea economică în reducerea ratei sărăciei. O altă dimensiune a creșterii economice sănătoase

Nivelul de trai într-o economie națională înseamnă însă mai mult decât creșterea PIB pe locuitor

Rata de deprivare materială severă în țări selectate UE

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cehia	7.4	6.8	6.1	6.2	6.1	6.6	6.6	6.7	5.2
Polonia	22.3	17.7	15.0	14.2	13.0	13.5	11.9	10.4	8.1
România	36.5	32.9	32.2	31.0	29.4	29.9	28.5	25.0	24.6
Ungaria	19.9	17.9	20.3	21.6	23.4	26.3	27.8	24.0	19.4
Zona euro	5.6	5.9	6.0	6.1	6.9	7.8	7.5	7.4	7.7

Rata de creștere economică în țări selectate UE

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cehia	5.5	2.7	-4.8	2.3	2	-0.9	-0.5	2	4.2
Polonia	7.2	3.9	2.6	3.7	5	1.6	1.3	3.3	3.6
România	6.9	8.5	-7.1	-0.8	1.1	0.6	3.5	3	3.8
Ungaria	0.4	0.8	-6.6	0.7	1.8	-1.7	1.9	3.7	2.9
Zona euro	3	0.5	-4.5	2.1	1.6	-0.9	-0.3	0.9	1.6

Convergența prețurilor *versus* convergența salariilor

Analiza convergenței prețurilor trebuie însoțită de analiza convergenței salariilor.

Convergența prețurilor versus convergența salariilor

	2012		2013		2014		2015	
	Convergența prețurilor	Convergența salariilor	Convergența prețurilor	Convergența salariilor	Convergența prețurilor	Convergența salariilor	Convergența prețurilor	Convergența salariilor
UE28	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Cehia	138.6	40.3	139.0	38.8	139.1	36.6	63.3	37.9
Germania	100.9	130.9	102.7	131.7	101.5	131.2	99.8	131.6
Franța	109.0	123.8	108.0	124.6	107.7	124.2	105.4	123.2
Italia	102.7	109.9	103.3	110.4	102.9	109.1	100.9	106.8
Ungaria	61.1	30.9	59.8	30.6	57.5	30.1	57.2	30.5
Polonia	56.3	35.4	56.1	36.1	55.8	36.6	54.8	36.8
România	51.9	17.7	53.7	18.6	53.1	19.4	51.9	20.5

Sursa: Eurostat, 2016

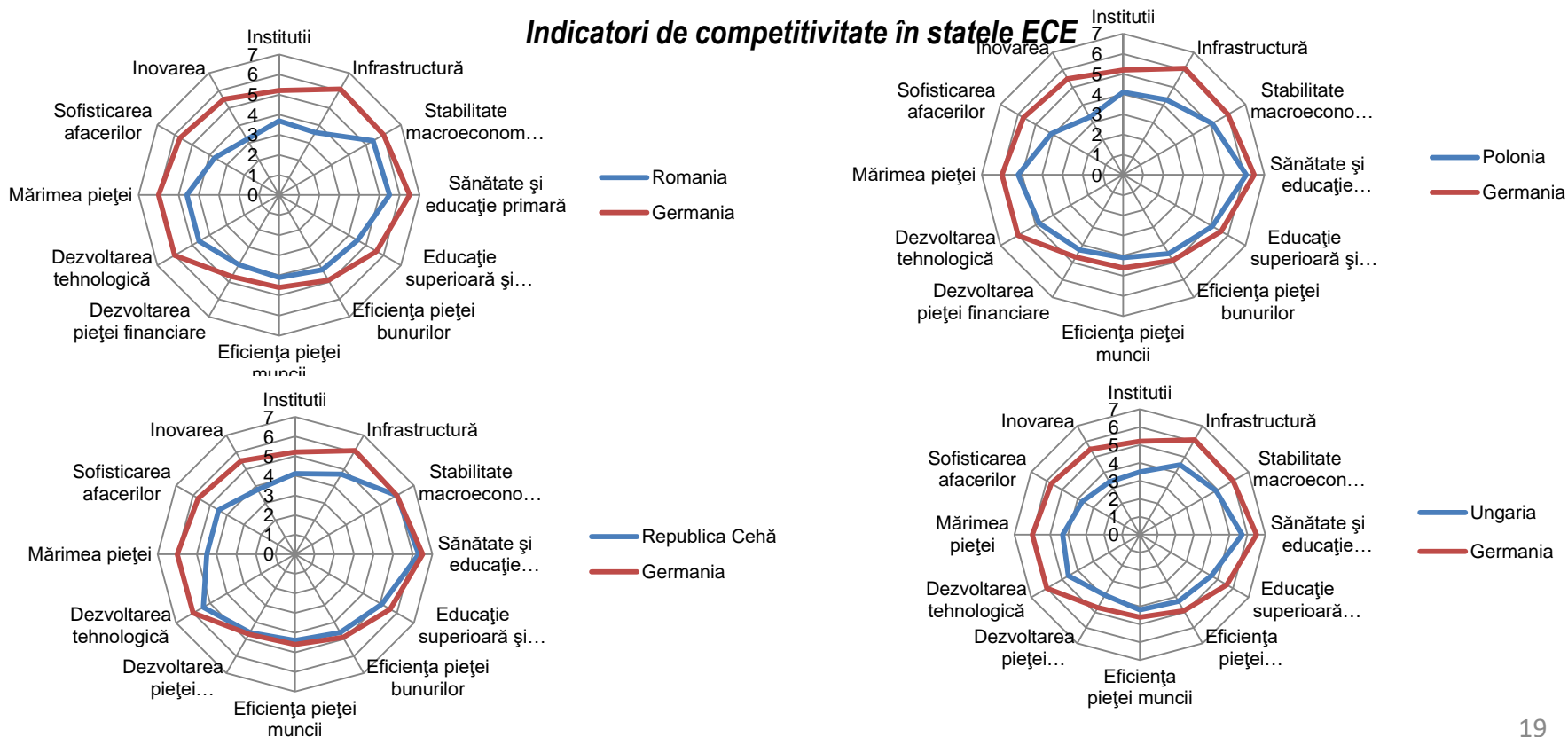
Competitivitate și creștere economică

Factor esențial de creștere este **competitivitatea** → **depinde de:** infrastructură, dezvoltarea instituțională, sofisticarea afacerilor și mai ales inovare

Distanța cea mai mare față de economia Germaniei = economia României

Distanța cea mai mică față de economia Germaniei = economia Cehiei

Indicatori de competitivitate în statele ECE

Estimarea perioadei de timp necesară pentru realizarea convergenței reale a României cu zona euro

- Ajungerea din urmă a țărilor dezvoltate se estimează în baza nivelului mai ridicat al ratelor de creștere înregistrate de economia României în perioada 2000–2015
- Dacă România ar păstra ritmul mediu de creștere din perioada 2000-2015, ar reuși să ajungă din urmă media zona euro în 27 ani, 75% din media zonei euro în 13 ani (**diferențialul ratei de creștere anuale față de zona euro fiind de 2.5pp**)
- Dacă România ar crește economic în medie cu 5% pe an (în mod sustenabil), ar putea ajunge din urmă media zonei euro în 18 ani, nivelul de 75% din media zonei euro ar putea atinge în 9 ani, adică în 2024 (diferențialul ratei de creștere față de zona euro fiind de 3.8pp)

Scenarii privind numărul de ani necesari atingerii convergenței reale cu zona euro

România față de:	3,68% (100% media zonei euro)	5% (100% media zonei euro)	3,68% (75% media zonei euro)	5% (75% media zonei euro)
Zona Euro	27	18	13	9
Germania	33	21	21	13
Franța	26	17	14	9

Sursa: calculele autorilor, 2016

Convergența OCA (optimal currency area). Sincronizarea ciclurilor de afaceri

Sincronizarea ciclurilor de afaceri între țările care formează o uniune monetară = o pre-condiție în perspectiva adoptării monedei unice → fără cicluri sincronizate, politica monetară comună nu poate stabiliza simultan toate economiile care fac parte din uniunea monetară

Corelația ciclurilor de afaceri cu zona euro

	HP	BP	QT	PC1	HP	BP	QT	PC1
	Pearson Correlation				Spearman Correlation			
România	0.63	0.51	0.76	0.63	0.53	0.41	0.67	0.53
Cehia	0.88	0.93	0.89	0.88	0.90	0.91	0.88	0.90
Polonia	0.82	0.82	0.89	0.79	0.75	0.83	0.80	0.71
Ungaria	0.81	0.93	0.68	0.74	0.73	0.90	0.64	0.62
Franța	0,94	0,97	0,93	0,95	0,89	0,94	0,89	0,90
Germania	0,95	0,98	0,87	0,94	0,92	0,98	0,81	0,92
Italia	0,96	0,96	0,96	0,96	0,94	0,94	0,96	0,96
Austria	0,90	0,95	0,88	0,92	0,81	0,92	0,84	0,85
Belgia	0,89	0,91	0,90	0,90	0,82	0,85	0,86	0,85
Grecia	0.22	0.01	0.53	0.26	0.12	0.10	0.51	0.27
Spania	0,79	0,79	0,82	0,78	0,84	0,80	0,79	0,82
Portugalia	0,66	0,65	0,70	0,66	0,70	0,66	0,70	0,71

Estimarea gradului de sincronizare prin măsuri suplimentare

Sursa: calculele autorilor, 2016

	RO	CZ	PL	HU	FR	DE	AT	BE	ES	PT	GR
Corelația maximă	0.70	0.88	0.67	0.74	0.95	0.94	0.92	0.88	0.78	0.66	0.26
Lead/Lag	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Indicator de concordanță	0.6	0.76	0,71	0.62	0.95	0.92	0.94	0.89	0.80	0.75	0,56
Persistența	0,90	0,91	0,88	0,94	0,89	0,87	0,85	0,87	0,95	0,92	0,96
număr de ani în care un șoc de o unitate rămâne peste 0,5	1,5	1,5	1,25	2,25	1	1	0,75	1	2,75	1,5	3

Convergența OCA. Convergența structurală

Convergența structurală: structuri economice diferite determină răspunsuri diferite la șocuri comune

- România are cea mai diferită structură a economiei comparativ cu zona euro
- România ar avea cel mai mult de pierdut în urma renunțării la politica monetară proprie

Convergența structurală cu zona euro

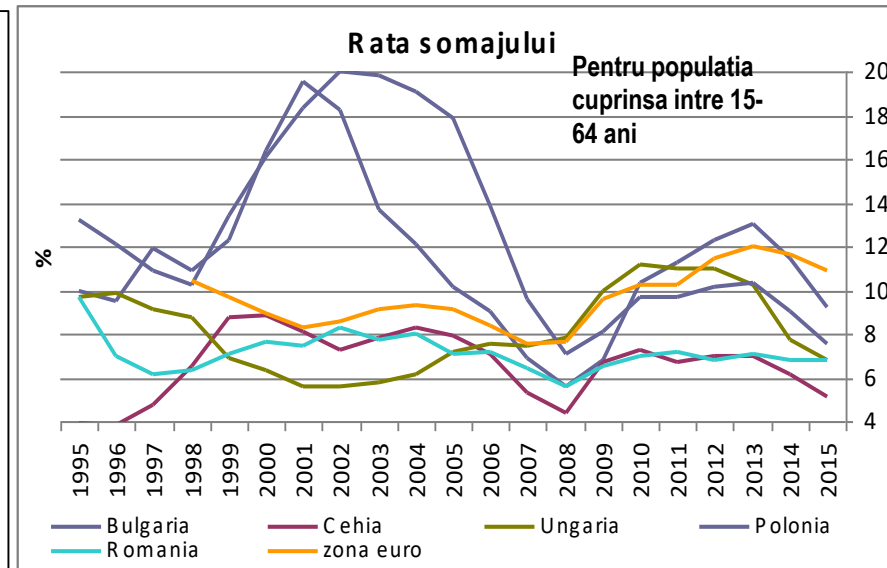
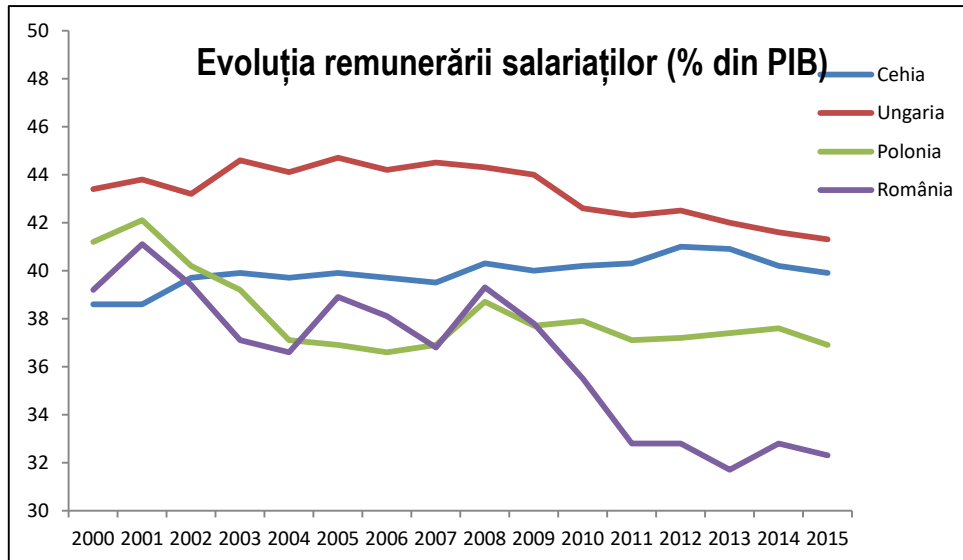
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
CZ	Indicele Krugman	32,2	33	30	28,7	32,7	33,2	34,7	34,5	32,7	33,6	32,2	34,5	35,1	35,9	40,5	40,1
	Indicele Landesmann	0,13	0,13	0,12	0,11	0,13	0,13	0,14	0,14	0,13	0,14	0,13	0,14	0,15	0,15	0,17	0,18
	Indicele asimetriei structurale	12,6	13,6	12,1	11,9	14,1	14,5	15,4	15,4	14,9	15,1	14,4	15,3	15,8	16	18,3	18,1
HU	Indicele Krugman	19,2	18,2	16,1	20	21,3	20,9	21,5	22	21,5	22,9	24,6	25,7	26,8	27,2	29,1	28,8
	Indicele Landesmann	0,06	0,06	0,05	0,07	0,07	0,08	0,08	0,07	0,08	0,09	0,09	0,10	0,10	0,11	0,11	0,12
	Indicele asimetriei structurale	7,3	7,1	6,4	7,3	8,2	8,4	8,8	8,8	8,6	9,2	9,8	10,1	10,6	10,9	11,9	12,4
PO	Indicele Krugman	27,9	26,5	25,7	24,4	27,4	28,5	29,5	28,9	30,1	35,5	33,9	35	37,3	35,4	36	37,6
	Indicele Landesmann	0,10	0,9	0,9	0,8	0,9	0,10	0,10	0,10	0,10	0,13	0,13	0,12	0,13	0,12	0,13	0,13
	Indicele asimetriei structurale	11,1	9,8	9,8	9,4	10,1	10,6	10,9	10,9	10,1	12,9	12,4	12,6	13,5	13,2	13	13,5
RO	Indicele Krugman	37	46,4	46,1	42,4	46,2	44,3	45,2	39,8	44	44,8	50,6	52,8	39,8	42	40,3	37,5
	Indicele Landesmann	0,12	0,16	0,16	0,14	0,16	0,15	0,15	0,13	0,14	0,15	0,19	0,20	0,14	0,15	0,15	0,13
	Indicele asimetriei structurale	15,6	19	18,1	16,6	18,3	16	15,9	13,6	14,8	15,9	18,8	20	15,4	15,9	15,2	13,9

Convergența OCA. Flexibilitatea pieței muncii

- Distribuirea valorii adăugate brute se face mai mult în defavoarea angajaților după 2008
- Mobilitate internă foarte redusă
- Mobilitate internațională foarte ridicată

- Rata șomajului redusă comparativ cu țările din regiune, dar diferențe regionale mari și crescânde
- Rata de ocupare redusă => dificultăți în găsirea de angajați potriviți pentru noile locuri de muncă => obstacol pentru creșterea locurilor de muncă => stimularea emigrației (cerc vicios)

Spațiul de manevră al politicii fiscale

În România spațiul de manevră a politicii fiscale este redus → cauze:

- caracterul pro-ciclic al acestei politici,
- nivelul redus al veniturilor bugetare, **România are o pondere a veniturilor bugetare foarte redusă, atât față de media zona euro (aproximativ 47% din PIB în 2014) cât și față de statele din Europa Centrală și de Est (Cehia avea în 2014 o pondere de 40,3%, Ungaria de 46,9%, iar Polonia 38,7%)**
- modalitatea în care sunt prioritizate și realizate cheltuielile statului

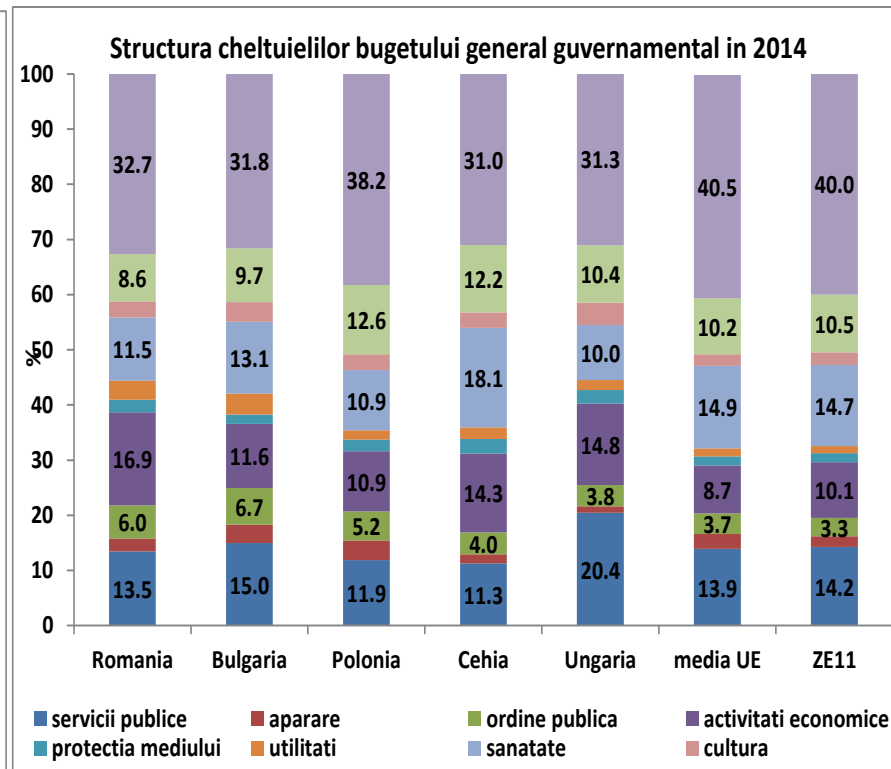
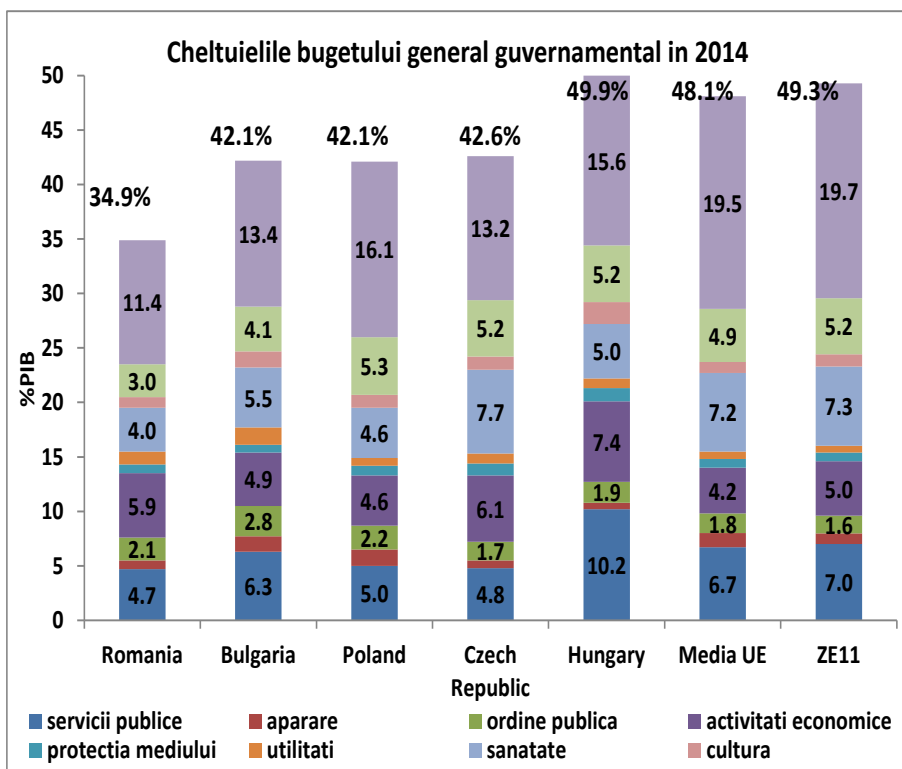
Ponderea veniturilor bugetare și fiscale (% din PIB)

Ani/Țări	Zona euro, venituri		Cehia, venituri		Germania, venituri		Ungaria, venituri		Polonia, venituri		România, venituri	
	fiscale	bugetare	fiscale	bugetare	fiscale	bugetare	fiscale	bugetare	fiscale	bugetare	fiscale	bugetare
2000	40.8	45.4	32.5	36.9	41.5	45.6	39.2	44.1	33.8	39	30.4	33.8
2001	39.9	44.7	32.4	37.2	39.6	43.8	38.1	43.2	33.8	40.2	28.8	32.6
2002	39.6	44.2	33.4	38	39.1	43.3	37.5	42.1	34.0	40.4	28.4	32.9
2003	39.6	44.1	34.1	42.1	39.4	43.6	37.5	42	33.4	39.6	27.9	31.7
2004	39.2	43.8	34.6	39.4	38.5	42.6	37.2	42.3	33.0	38.4	27.7	32.2
2005	39.4	44.1	34.2	38.7	38.5	42.8	36.8	41.7	34.0	40.3	28.3	32.3
2006	39.9	44.6	33.9	38.5	38.8	43	36.7	42.3	34.6	41	29.0	33.1
2007	40.0	44.7	34.4	39.3	38.8	43	39.7	45	35.5	41.3	29.6	35.4
2008	39.6	44.4	33.1	38.1	39.2	43.4	39.7	45.1	35.2	40.6	28.3	33.2
2009	39.3	44.4	32.1	38.1	39.6	44.3	39.2	46	32.3	37.7	27.0	31.5
2010	39.2	44.3	32.6	38.6	38.2	43	37.5	45	32.0	38.4	26.9	32.7
2011	39.7	44.9	33.7	40.3	38.7	43.8	36.9	44.2	32.5	39	28.1	33.7
2012	40.7	46.1	34.2	40.5	39.3	44.3	38.6	46.2	32.8	39	27.9	33.6
2013	41.2	46.7	34.8	41.4	39.4	44.5	38.2	46.8	32.8	38.4	27.4	33.3
2014	41.5	46.8	34.1	40.3	39.5	44.7	38.4	46.9	33.0	38.7	27.7	33.6

Insuficiența bunurilor publice esențiale pentru dezvoltare

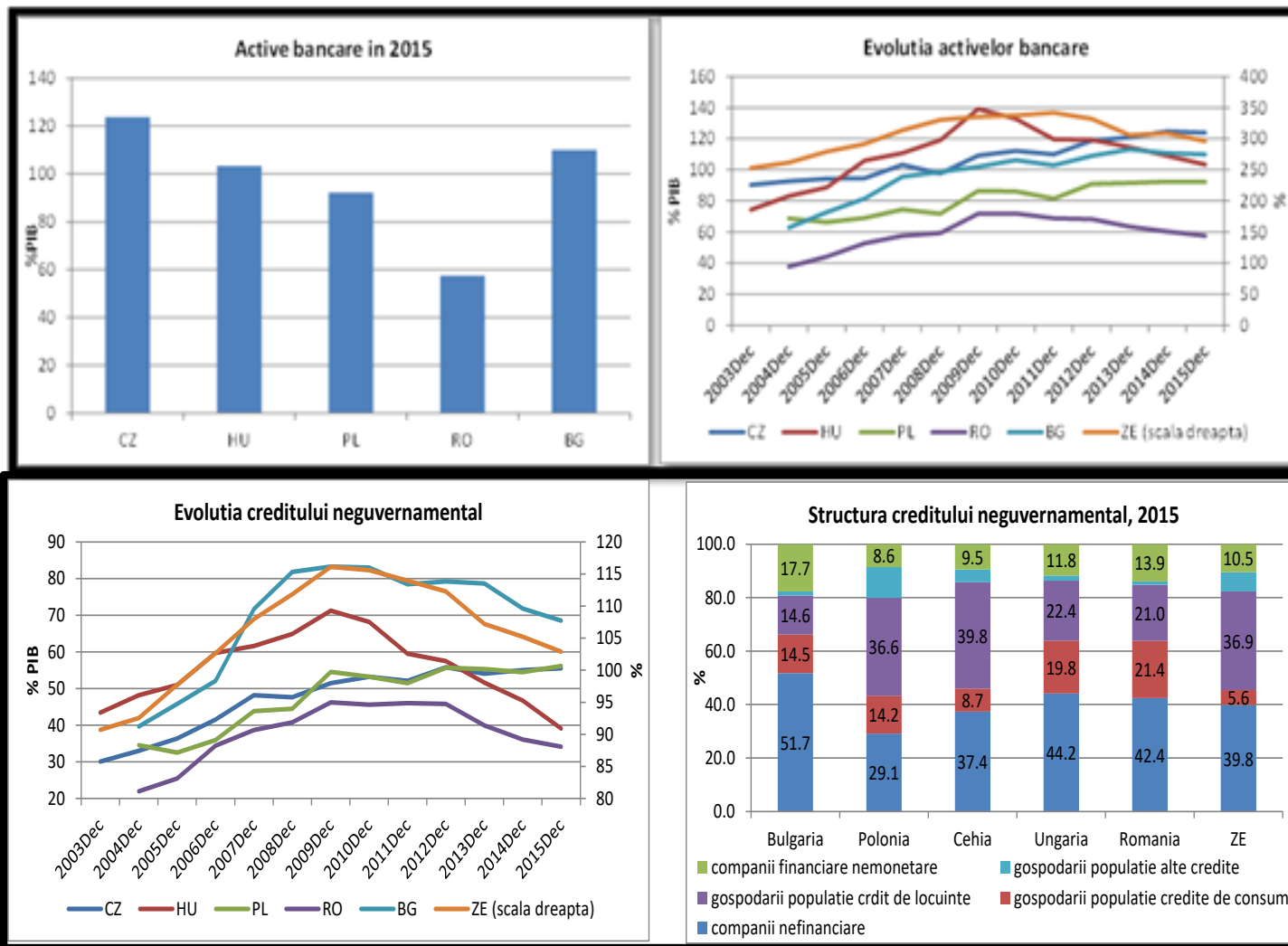
Cheltuielile pentru sănătate și educație:

- cele mai mici din UE ca raport în PIB
- 20.1%, ca pondere în total cheltuieli, la fel cu Ungaria (dar bugetul public este 50% din PIB) dar mai puțin decât: în Cehia (30.3%), Polonia (23.5%), Bulgaria (22.8%), Zona Euro (25.2%) și UE (25.1%)

Transmisia politicii monetare (1)

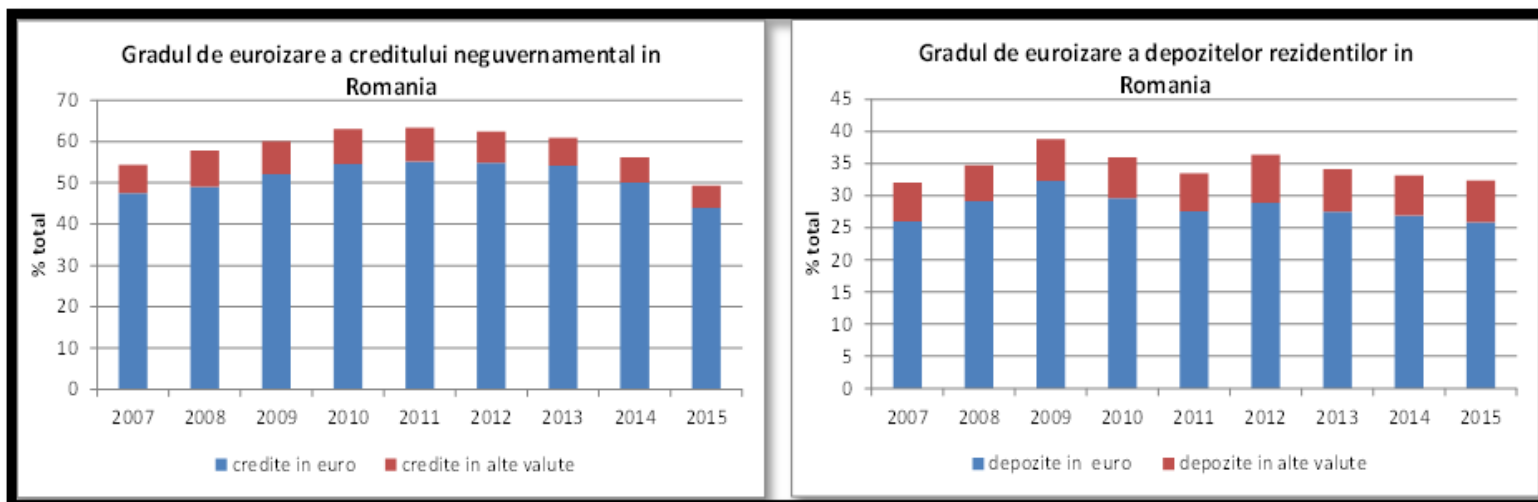
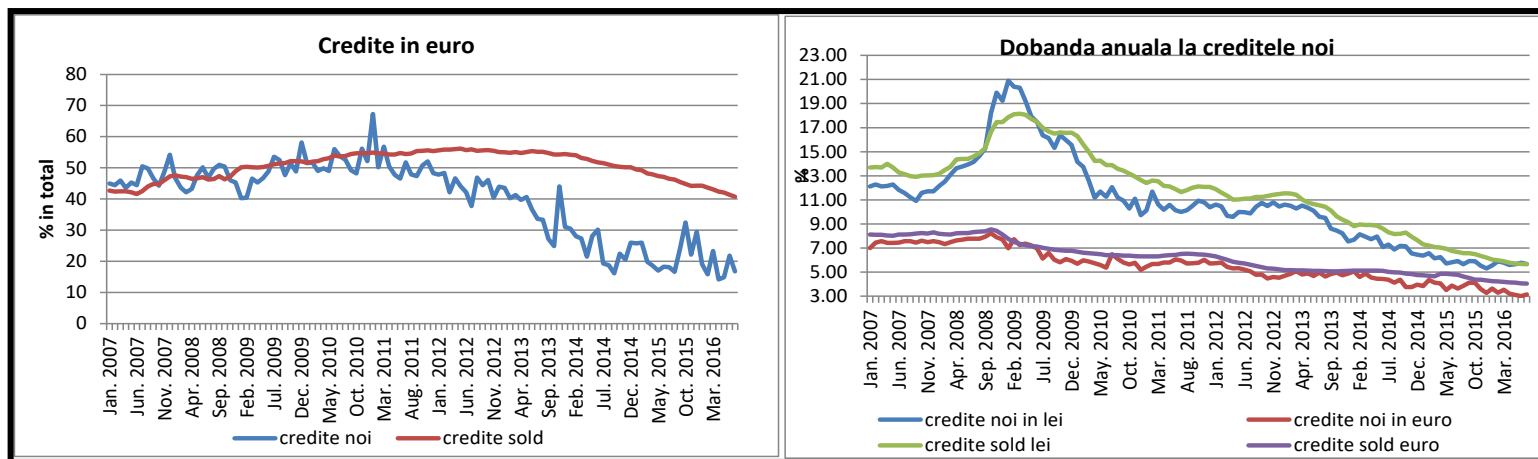
Intermedierea financiară cea mai redusă în UE și în zona euro

Sursa: BCE, 2016

Transmisia politicii monetare (2)

Euroizarea în scădere și finanțată tot mai mult de economisirea internă în euro

4. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Pre-condiții pentru aderarea la zona euro (1)

Adevărata miză a adoptării euro în România este în ce condiții o vom face → două pre-condiții pentru aderarea la zona euro:

- a. Realizarea unui grad relativ înalt de convergență reală (sugerăm un prag de 75% din media zonei euro) și îndeplinirea unor condiții de ordin structural
- b. Reformarea mecanismelor și a aranjamentelor de politici (policies) ale zonei euro la momentul aderării României

- **România nu poate intra în zona euro „pe bucăți”**

- Trebuie ținut seama de decalajele mari de dezvoltare între regiuni (ex: Ilfov, Timișoara vs. Vaslui, Botoșani)

- **Aderarea va fi o decizie politică**

- Trebuie să se bucure de cel mai larg sprijin democratic, al cetățenilor

- **Aderarea la Uniunea Bancară poate precede aderarea la zona euro**

- **Geopolitica poate grăbi aderarea**

Pre-condiții pentru aderarea la zona euro (2)

- Adoptarea monedei unice poate aduce beneficii mai mari decât costuri (beneficii nete) dacă structura economiilor este apropiată
- România are cea mai puțin compatibilă structură a economiei comparativ cu zona euro
- România ar avea cel mai mult de pierdut în urma renunțării la politica monetară proprie, mai ales că nu dispune de mecanisme interne alternative (cursului de schimb) suficient de eficace pentru a amortiza potențiale șocuri asimetrice
- Un grad adecvat de sincronizare a ciclurilor de afaceri este necesară

Foaia de parcurs pentru aderarea la zona euro

- **Obiectiv 1: Recuperarea decalajului de convergență reală, CREȘTEREA POTENȚIALĂ să urce de la 2,5-3,5% la 5% anual** prin implementarea de măsuri de tipul celor incluse în proiectul România competitivă, a măsurilor propuse în lucrarea noastră sau în alte programe de dezvoltare
 - Dacă România crește cu 5% pe an, ar trebui să ajungă din urmă 75% din zona euro în anul 2024
 - Nu sugerăm un anumit calendar însă. Mai importante decât PIB/loc sunt condițiile structurale → ex: dacă inegalitățile cresc rapid, PIB/loc. devine o cifră irelevantă. Adoptarea euro nu înseamnă să fi fost realizată convergența reală în totalitate
- **Obiectiv 2: Îndeplinirea unor condiții structurale**
 - infrastructura, venituri fiscale („spațiul fiscal”), consolidarea finanțelor publice, competitivitate printr-o structură mai bună a producției (tip high value added, nu prin salarii joase), finanțarea adecvată a educației și sănătății, etc.
- **Obiectiv 3: Uniunea Bancară**
 - Intrarea în UB poate preceda aderarea la zona euro
- **Obiectiv 4: Adoptarea euro**
 - Țările care au adoptat moneda unică după 2007 au avut PIB/capita în PPS relativ la media UE28 în anul anterior adoptării cuprins între 94% în cazul Ciprului și 64% în cazul Estoniei (Consiliu Monetar și țară foarte mică)
 - Țările Baltice au avut o medie în jur de 70%, iar celelalte țări (Cipru, Slovenia, Malta, Slovacia) o medie de 83% → nu sunt cazuri relevante având în vedere /aranjamentele de consiliu monetar, respectiv dimensiunea geografică și demografică
 - **Credem că România trebuie să țintească un PIB/capita în PPS de cel puțin 75% din media UE la data aderării**

Recomandări (I)

Repere pentru Foaia de parcurs → este nevoie de:

- un program de dezvoltare economică
- o masă critică de convergență
- instituții mai puternice
- capacitatea de stăpânire intelectuală și operațională a programelor, a politicii publice (policy ownership); problema follow-up (realizarea proiectelor la termene rezonabile)
- capacitatea de a mobiliza rezerve, resurse interne în momente dificile
- dezvoltarea infrastructurii este o urgență; nu este „rocket science”
- politici inclusive, care lucrează în beneficiul majorității cetățenilor
- protejarea echilibrelor economice
- evitarea îndatorării excesive
- reforma sectorului public

Recomandări (II)

- **susținerea spiritului antreprenorial**, buna conduită în afaceri; promovarea digitalizării în economie, societate
- **sprijinirea educației generale și vocaționale**; educația trebuie să primească anual cel puțin 5% din PIB (*dar depinde de nivelul veniturilor fiscale*)
- **prezența capitalului autohton în domenii strategice, inclusiv cel financiar** (este nevoie de rădăcini autohtone mai puternice); CEC să fie mai bine capitalizată, la fel și Eximbank (care să devină o bancă de dezvoltare, similară cu KfW din Germania)
- **este de examinat preluarea unor subsidiare ale unor bănci străine ce operează în România**. Un asemenea demers nu intră în coliziune cu logica Uniunii Bancare în măsura în care este inițiat pentru întărirea robusteții economiei, a stabilității financiare
- **venituri bugetare care să asigure cetățenilor bunuri publice esențiale** (educație, sănătate, infrastructură de bază); veniturile fiscale actuale (27-28% din PIB) sunt între cele mai mici din UE și exprimă slăbiciune instituțională și practici rele ale mediului de afaceri
- **evaziunea (profit-shifting and tax avoidance)** este o **problemă de securitate națională**

Linii de forță ale unei strategii de dezvoltare economică

- Protejarea echilibrelor macro-economice este fundamentală
- Încurajarea rezilienței economiei (robustețea economiei)
- Un nou model de creștere: dezvoltarea înseamnă să folosești și să învingi piețele!
- Să depășim capcana venitului mediu (dezvoltare nu prin salarii mici)
- Politici economice orientate (industriale)
- Avantaje competitive; rolul politicilor publice; competitivitate prin productivitate
- Avem nevoie de capital autohton puternic
- Utilizarea cât mai bună a fondurilor europene
- Strategie pentru stoparea exodului de capital uman
- Distribuția veniturilor și creșterea economică (incluziune; structura acționariatului)
- Dezvoltarea legăturilor economice cu regiuni dinamice din economia globală.
- România trebuie să participe activ la discuțiile privind noua guvernare a UE, pe căi formale și informale – Mid-term Review (problema fondurilor europene)
- Creșterea robusteții economiei ca problemă de securitate națională

Concluzii

- Trăim **vremuri foarte complicate**, cu multă încordare (strain) economică și socială în lumea industrializată, riscuri convenționale și ne-convenționale
- UE se confruntă cu **numeroase provocări** (mănunchi de crize)
- UE rămâne un **bun public european**
- **Aderarea la zona euro are nevoie de o analiză serioasă** – se face în alte state membre (Cehia, Croația, Polonia, Ungaria), cu care se poate conlucra
- **Două precondiții pentru Aderare:** a) masă critică de convergență ex ante; b) realizarea de reforme ale funcționării zonei euro
- Se poate **adere la UB înainte de aderarea la zona euro**
- Aderarea poate fi grăbită de **situația geopolitică**, dar să înțelegem ce implică!
- **România trebuie să își definească mai bine interesele**, o gândire strategică – nu există pilot automat din acest punct de vedere

MULȚUMIM PENTRU ATENȚIE!

daniel.daianu@bnro.ro

evkallai@yahoo.com

gabriela.mihailovici@bnro.ro

auragabriela.socol@gmail.com